

Netwerk: Verder dan voederconversie

Kenniscirculatie over voer, diergezondheid en economie

Gert van Duinkerken en Michel de Haan

Beter laat dan nooit

Het netwerk van melkveehouders 'Voederconversie Groningen' maakt een doorstart in januari 2006. Ze zijn dan al twee jaar samen aan de slag met voederconversie, maar willen nog duidelijk een stap verder. Hun naam wijzigt dan ook in 'Verder dan voederconversie' en er komt ook nieuwe begeleiding aan te pas. Een van de belangrijkste nieuwe doelstellingen is om zich als groep ook internationaal te oriënteren. Al snel blijkt dat in diverse landen de melkveehouders zich vooral focussen op lage voerkosten en niet of nauwelijks bezig zijn met verbetering. Denemarken vormt een positieve uitzondering; daar wordt op grote schaal gewerkt met het kengetal 'Fodereffektivitet'. De werkwijze kent veel gelijkenissen met die van het netwerk en als de Deense rekenmethode wordt losgelaten op de Groningse bedrijfscijfers blijkt dat de netwerkers efficiënt voeren, ook naar Deense begrippen. Het netwerk komt tot de conclusie dat de blik al veel eerder over de grens gericht had moeten worden. Door gebruik te maken van de daar bestaande kennis, was het gewenste inzicht in de materie sneller tot stand gekomen.

Keep it simple

De blik is nu meer gericht op het buitenland, maar dat neemt niet weg dat ook in eigen land nog veel te 'halen' is. Gerjan Blikker, een van de netwerkdeelnemers, heeft wel eens kennis gemaakt met een onderzoeker van de Faculteit Diergeneeskunde (Universiteit Utrecht). Vanwege zijn opvallende standpunten over de droogstandvoeding van melkvee, wordt hij uitgenodigd om het netwerk te bezoeken. Zijn bezoek is een succes. De netwerkers zijn enthousiast en herkennen veel van de praktijkadviezen van de onderzoeker vanuit hun eigen ervaringen. Het motto van de adviezen is vooral 'keep it simple', geef dus niet te veel krachtvoer voor afkalven. Veel krachtvoer is volgens de onderzoeker niet de remedie tegen leververvetting, maar het vergroot juist de kans op gezondheidsproblemen.

"We gaan zeker door na beëindiging van de NidV-steun"

"Gaan jullie eigenlijk zelfstandig verder na 2006?", zo informeert een van de netwerkbegeleiders eens tijdens een voorjaarsbijeenkomst. Het antwoord laat aan duidelijkheid niets te wensen over: "Nee, we stoppen met dit onderwerp en in dit netwerk". Bij iedereen overheerst het gevoel na drie jaar 'klaar' te zijn met de huidige thematiek van de groep. De meeste deelnemers willen zeker wel verder netwerken, maar dan in een nieuwe groep en met een nieuw onderwerp.

Enkele maanden later blijkt echter dat bijna alle deelnemers het nu toch jammer vinden om te stoppen. In de loop van 2006 blijkt nieuwe energie te zijn ontstaan. Er is een wisseling van begeleiding geweest en er zijn nieuwe verbindingen tot stand gekomen, bijvoorbeeld met de genoemde onderzoeker, door de internationale oriëntatie en door introductie van het Dynamisch voeradvies.

Netwerkanalyse: het initiatief voor dit netwerk is genomen in 2004 door de veehouders Nico van den Akker en Wim van Tilburg. Zij wilden hun voermanagement optimaliseren en hun inzicht in de samenhang tussen voerbenutting, bedrijfseconomie en diergezondheid vergroten. Er werden door hen criteria opgesteld waaraan andere netwerkdeelnemers moesten voldoen (voerwegen, registreren, gebruik van e-mail) en hiermee werden binnen de provincie Groningen in totaal negen melkveehouders bijeen gebracht.

Coherentiekring: opvallend is dat de twee oorspronkelijke initiatiefnemers van het netwerk gedurende de drie jaar waarin het netwerk actief is zich het meest profileren als inspirators. Zij staan ook het meest open voor nieuwe werkwijzen en toepassingen. Daarnaast valt op dat elk van de negen deelnemers energie inbrengt en dat de groep volledig bij elkaar blijft gedurende de volledige drie jaren. Een deelnemer opereert in het laatste jaar wat meer op de achtergrond wegens een verhuizing en verbouwing.

Netwerkanalyse: dit netwerk is bij uitstek een kenniskring. Ze zijn erg gericht op kennis, willen individueel en als groep inhoudelijk inzicht vergroten, en denken dat ze hierin verder komen als ze er gezamenlijk in optrekken vanuit hun gedeelde kennisbehoefte. De deelnemers zien de netwerkbegeleider zeker niet alleen als procesbegeleider, maar ook als deskundige en kennisleverancier.

De jaren 2004 en 2005 stonden in het teken van kennisontwikkeling en inzichtvergroting. 2006 zou het jaar moeten worden van 'verbinden', ook internationaal. Mede om deze reden is het netwerk voor het derde jaar ondersteund door NidV. Als het gaat om verbinden, neemt het netwerk vooral een afwachtende houding aan en wordt vrij sterk op de begeleiding geleund. Opvallend is dat de momenten waarop nieuwe verbindingen tot stand komen, bij de evaluatie eind 2006 stuk voor stuk boven komen drijven als hoogtepunten.

Nieuw voer: nieuwe energie

Tijdens een bezoek van het netwerk aan Lelystad, maken de deelnemers kennis met het zogenaamde Dynamisch voeradvies van de Animal Sciences Group (ASG). Dit voeradvies is gericht op het maximaliseren van het voersaldo en maakt zo goed mogelijk gebruik van verschillen in voerbenutting tussen dieren en/of variatie in efficiëntie die in de loop van de tijd ontstaan. Het systeem houdt, veel meer dan traditionele voeradviessystemen, rekening met de respons van koeien op veranderingen in het voer. De netwerkdeelnemers zien perspectief in het Dynamisch voeradvies en drie van de deelnemers gaan op 1 juli zelf met het dynamische advies aan de slag, samen met de ASG. Het nieuwe voeradvies geeft nieuwe energie. Het denken per koe in plaats van per kg melk geeft nieuw

In Lelystad maken de deelnemers kennis met het zogenaamde Dynamisch voeradvies van de Animal Sciences Group van Wageningen UR.

Flatfeeding of norm(aal)voeren?

Onder deze titel organiseerde het netwerk aan het einde van het jaar twee voorlichtingsavonden in samenwerking met de Vereniging Voor Bedrijfsvoorlichting (VVB). Tijdens de voorlichtingsavond stonden vooral de voor- en nadelen van flatfeeding en normvoeding centraal, temeer omdat onder de netwerkdeelnemers deze beide strategieën voorkomen. Effecten op voeropname, melkproductie, diergezondheid en bedrijfseconomie passeerden de revue.

Eén van de meest opvallendste discussiepunten was de discussie over diergezondheidskosten bij flatfeeding. Je zou verwachten dat bij flatfeeding de meest productieve koeien te krap worden gevoerd en daardoor eerder problemen krijgen met de gezondheid en vruchtbaarheid. Ook ligt het voor de hand dat de minder productieve koeien aan het einde van de lactatie te veel voedingsstoffen opnemen en daardoor eerder vervetten; ook hier verwacht je dan gezondheidsproblemen.

In de praktijk blijken die verbanden echter niet één op één aanwezig. Uit netwerkcijfers bleek dat de dierenartskosten, die gerelateerd kunnen zijn aan een suboptimale voeding van de koeien, gemiddeld rond een kwartje per 100 kg melk liggen. Er was behoorlijk wat variatie tussen bedrijven, maar de kosten waren zeker niet hoger op de bedrijven die flatfeeding toepassen. Een van de netwerkdeelnemers gaf aan dat hij kiest voor een consequent management en vooral probeert op koppelniveau te denken, ook omdat het op zijn bedrijf aan tijd ontbreekt om intensief met individuele koeien aan de slag te gaan.

Netwerkanalyse: het netwerk heeft in 2006 verbinding gevonden met een wetenschappelijk onderzoeker van FD Utrecht (als kennisleverancier), de mengvoederindustrie (voor reflectie), buitenlandse experts (als kennisleveranciers en voor reflectie) en praktijkonderzoek (ASG, toepassing dynamisch voeradvies; uitwisseling praktijk – theorie) en collega's (verspreiding en reflectie).

Innovatiespiraal: het netwerk heeft vanuit hun inhoudelijke idee een tool ontwikkeld om de voeding en voerbenutting op hun eigen bedrijf in kaart te brengen. Alle deelnemers gebruiken dit voor registratie. De deelnemers zijn vooral reactief ingesteld als het gaat om verspreiding van hun ideeën en werkwijzen. Door de begeleiding worden daarom regelmatig impulsen gegeven voor externe communicatie. Mooi moment is als het netwerk zelf initiatief neemt om samen met twee regionale VVB's. voorlichtingsavonden voor collega's te organiseren.

inzicht en ook krijgt de discussie over samenhang tussen ruwvoerpositie, melkquotum, krachtvoeraandeel en productieniveau een nieuwe impuls. De interactie tussen theorie en praktijk creëert wederzijds voordeel.

Effectmonitor: alle netwerkdeelnemers zijn er in geslaagd hun strategische ruimte te vergroten. Dit wordt heel tastbaar wanneer ze aangeven in de toekomst verder te willen in andere netwerken, d.w.z. met andere onderwerpen en andere mensen. Het 'netwerken' inspireert volgens de deelnemers, brengt nieuwe kennis, geeft feedback op het eigen handelen en laat je kennis maken met interessante mensen en organisaties.

De netwerkactiviteiten hebben nauwelijks impact gehad op de *state of art* op gebied van melkveevoeding. Daarentegen dragen de netwerkactiviteiten wel degelijk bij aan de bewustwording bij collega-veehouders en professionals in de diervoedersector over de samenhang tussen voeding, economie en diergezondheid. Dit onderwerp is nu prominenter geagendeerd binnen de melkveehouderij, mede vanwege de berichtgeving vanuit het netwerk (internet, nieuwsberichten, vakpers, bijeenkomsten etc.).